

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра Економіки та митної справи

(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лідерство та командування

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: Митна справа, Управління персоналом і економіка праці, Цифрова економіка та електронний бізнес

(назва освітньої програми)

Спеціальність: 051 Економіка

(найменування спеціальності)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень освіти

(назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
Економіки та митної справи

(найменування кафедри)

Протокол № 1 від 26.08.2020 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ППН 01 <i>Лідерство та командоутворення</i>
Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський) рівень</i>
Викладач	<i>Карпенко Наталія Миколаївна, доцент кафедри економіки та митної справи, к.держ.упр., доц.</i>
Контактна інформація викладача	7698454, телефон викладача 0677306181, natalyakarpenko@i.ua
Час і місце проведення навчальної дисципліни	згідно до розкладу занять - https://zp.edu.ua/kafedra-ekonomiky-ta-mytnoyi-spravy дистанційне навчання – https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=2800
Обсяг дисципліни	<i>120 годин, 4 кредити, 30 год. лекцій, 14 год. практик, самостійна робота 76 год., вид контролю – залік.</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій-</i> https://zp.edu.ua/kafedra-ekonomiky-ta-mytnoyi-spravy
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Постреквізити:	Дисципліни: «Психологія управління», «Управління персоналом у митних органах»
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<p><i>«Лідерство та командоутворення» - це фундаментальна дисципліна, завдяки якій студент набуває теоретичних і практичних знань та навичок використання сучасних методологій та засобів із питань лідерства та формування команд.</i></p> <p>Загальні компетентності: здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до адаптації та дій в новій ситуації; навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>Спеціальні компетентності: здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами; розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки; здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>Результати навчання: асоціює себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнає верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміє і вміє користуватися власними правами і свободами, виявляє повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; застосовує набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; визначає та планує можливості особистого професійного розвитку; демонструє базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні; демонструє гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах; показує навички самостійної роботи, демонструє критичне, креативне, самокритичне мислення; демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінує та поважає культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.</p>	
4. Мета вивчення навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни «Лідерство та командоутворення» є формування у	

студентів теоретичних знань і практичних вмінь використання сучасних методологій та засобів із питань лідерства та формування команд.

5. Завдання вивчення дисципліни

Методичні – викласти теоретичні основи та методологічні закономірності основних понять та ключових положень теорій лідерства та застосування в практичній діяльності сучасних команд вітчизняних підприємстві.

Пізнавальні – сформулювати уявлення про сучасний стан факторів впливу на роботу лідера та команди, визначити принципи ефективної влади лідера, міжособистісні ролі в команді, типи лідерів. Працювати над власним емоційним інтелектом.

Практичні – формувати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних норм у виявленні, розвитку і вдосконаленні особистісних лідерських якостей менеджера та ефективного формування команди.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи лідерства.

Тема 1. Лідерство: сутність, сучасні концепції, лідерський потенціал.

Сутність лідерства.

Сучасні концепції лідерства.

Тема 2 Класичні теорії управління.

Теорія раціоналізації Ф. Тейлора.

Адміністративна теорія А. Файоля.

Концепція управління М. Фоллетт.

Теорія «людських відносин» Е. Мейо.

Ієрархічна теорія потреб А. Маслоу.

Тема 3. Лідерство в сучасній управлінській парадигмі.

Лідерство та його класифікації.

Нова реальність лідерства.

Змістовий модуль 2. Основи формування команди.

Тема 1. Лідерство, влада і вплив.

Типи лідерства, які відповідають трьом аспектам групової культури.

Принципи ефективної влади лідера.

Тема 2. Лідерство і менеджмент.

Відмінності між лідером і менеджером.

Відмінність лідерства від управління.

Тема 3. Функції лідерства та управління.

Функції і ролі, які повинні виконувати лідери й менеджери.

Міжособистісні ролі. Типи лідерів.

Тема 4. Емоційний інтелект.

Сутність емоційного інтелекту.

Емоційний інтелект и лідерство.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1.	Лідерство: сутність, сучасні концепції, лідерський потенціал.	Лекція	5
2.	Лідерство: сутність, сучасні концепції, лідерський потенціал.	практичне	2
3.	Класичні теорії управління.	Лекція	5
4.	Класичні теорії управління.	практичне	2
5.	Лідерство в сучасній управлінській парадигмі.	Лекція	5
6.	Лідерство в сучасній управлінській парадигмі.	практичне	2
7.	Лідерство, влада і вплив.	Лекція	4
8.	Лідерство, влада і вплив.	практичне	2
9.	Лідерство і менеджмент.	Лекція	4
10.	Лідерство і менеджмент.	практичне	2

11.	Функції лідерства та управління.	Лекція	3
12.	Функції лідерства та управління.	практичне	2
13.	Емоційний інтелект.	Лекція	4
14.	Емоційний інтелект.	практичне	2

8. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання:

1. Поглиблене вивчення питань тем за методичними вказівками викладача.
2. Систематичне опрацювання лекційного матеріалу, запропонованої базової та допоміжної літератури з питань курсу.
3. Систематична підготовка до семінарських занять відповідно до запропонованих планів їх проведення (переліку питань).
4. Самостійна підготовка до модульного контролю та заліку.

У процесі підготовки за темами (питаннями) курсу, що віднесені для самостійного опрацювання, студентам слід звернути особливу увагу на засвоєння зазначених ключових понять та термінів. Обов'язковим вважається ведення студентами робочого конспекту, який повинен містити розгорнутий або тезисний огляд питань, що віднесені для самостійного опрацювання, а також визначення ключових понять і термінів. У процесі вивчення курсу для поточного контролю самостійної роботи студентів денної форми навчання та якості засвоєння ними матеріалу викладач використовує: - опитування студентів під час семінарських занять, - залучення студентів до дискусії з теми семінарського заняття з наступною оцінкою ініціативи та здатності до аналізу дискусійних питань; - індивідуальна робота з кейсами; - командна робота з кейсами; - проведення поточних контрольних робіт, тестування та модульного контролю. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачає самостійне вивчення окремих питань тем за методичними вказівками викладача. Студент повинен опрацювати необхідний обсяг навчальної літератури та нормативно-правових актів. У ході засвоєння програми курсу, під час підготовки до заліку, студентам рекомендується звертатись до першоджерел (міжнародних нормативно-правових актів, Конституції України, законів, наказів, інструкцій міністерств та інших нормативно-правових документів) і до монографічної літератури, в якій висвітлено основні погляди на відповідні проблеми, наводяться та аналізуються нормативно-правові акти.

Студенти мають змогу завантажити свої напрацювання в moodle.

Питання	Діяльність студентів	Термін виконання
Тема 1. Лідерство: сутність, сучасні концепції, лідерський потенціал.		
1. Сутність лідерства. 2. Сучасні концепції лідерства	Конспект теми, захист індивідуального домашнього завдання, тестування, усна доповідь, індивідуальна робота з кейсами.	Жовтень
Тема 2. Класичні теорії управління.		
1. Теорія раціоналізації Ф. Тейлора. 2. Адміністративна теорія А. Файоля. 3. Концепція управління М. Фоллетт. 4. Теорія «людських відносин» Е. Мейо. 5. Ієрархічна теорія потреб А. Маслоу.	Конспект теми, захист індивідуального домашнього завдання, тестування, усна доповідь, індивідуальна робота з кейсами, захист командного домашнього завдання.	Жовтень
Тема 3. Лідерство в сучасній управлінській парадигмі.		

1. Лідерство та його класифікації. 2. Нова реальність лідерства.	Конспект теми, захист індивідуального домашнього завдання, тестування, усна доповідь, індивідуальна робота з кейсами, командна робота з кейсами.	Листопад
Тема 4. Лідерство, влада і вплив.		
1. Типи лідерства, які відповідають трьом аспектам групової культури. 2. Принципи ефективної влади лідера.	Конспект теми, захист індивідуального домашнього завдання, тестування, усна доповідь, індивідуальна робота з кейсами, командна робота з кейсами.	Листопад
Тема 5. Лідерство і менеджмент.		
1. Відмінності між лідером і менеджером. 2. Відмінність лідерства від управління	Конспект теми, захист індивідуального домашнього завдання, тестування, усна доповідь, індивідуальна робота з кейсами, командна робота з кейсами.	Грудень
Тема 6. Функції лідерства та управління.		
1. Функції і ролі, які повинні виконувати лідери й менеджери. 2. Міжособистісні ролі. Типи лідерів.	Конспект теми, захист індивідуального домашнього завдання, тестування, усна доповідь, індивідуальна робота з кейсами, командна робота з кейсами.	Грудень
Тема 7. Емоційний інтелект.		
1. Сутність емоційного інтелекту. 2. Емоційний інтелект и лідерство.	Конспект теми, захист індивідуального домашнього завдання, тестування, усна доповідь, індивідуальна робота з кейсами.	Грудень

Консультативна допомога студенту надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій <https://zp.edu.ua/kafedra-ekonomiky-ta-mytnoyi-spravy> 2 години на тиждень або за попередньою домовленістю);
- відеоконференція на платформі zoom (особиста або колективна) - ідентифікатор 624 119 9419 (один раз на тиждень);
- листування за допомогою електронної пошти natalyakarpenko@i.ua (у форматі 24/7 кожного дня);
- відеозустріч, аудіоспілкування або смс у сервісі Viber, Telegram (за графіком консультацій викладача);
- спілкування по телефону (з 10.00 до 12.00 кожен день крім вихідних та святкових днів).

9. Система та критерії оцінювання курсу

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою/

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною системою. Отримані за кожен змістовний модуль бали підсумовуються та діляться на 2.

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- модульний;
- підсумковий (залік).

Оцінювання знань студентів в університеті здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FX, F). Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на лекційних, лабораторних, практичних або семінарських заняттях та самостійну роботу.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стислому і системному вигляді викладений основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами теоріями тощо. Кожний студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі.

Робота на практичних заняттях:

1. Студент повинен розуміти зміст виконаної роботи (знати визначення понять, вміти пояснити значення і сенс будь-якого терміну, використовуваного в роботі і т.п.).
2. У процесі підготовки і виконання практичної роботи студент може користуватися консультаціями викладача.
3. Наявність конспекту лекцій на практичній роботі обов'язково!
4. У години занять за розкладом перевіряється і захищається тільки та робота, яка передбачена календарним планом.
5. Студент має право на доопрацювання роботи (за вказівками викладача) терміном не більше тижня без зниження балу.
6. За несвоєчасну здачу практичної роботи вихідний бал знижується на 20% щотижня.
7. Забороняється пред'являти для перевірки більше двох незарахованих робіт (за винятком випадків тривалої хвороби студента, підтвердженої документально).
8. Загальне правило – протягом тижня перевіряється тільки одна робота.
9. У разі пропуску занять або недопуску до захисту, перевірка і захист практичної роботи здійснюється під час, що визначається викладачем.
10. Загальний бал за практичну роботу складається з балів, отриманих за захист, при обліку прострочень і виправлень.
11. Якщо бали будуть не цілими, а с десятками, то оцінка округлюється згідно з математичних правил.

Критерії оцінки практичних робіт:

- Під час контролю по кожному змістовному модулю враховуються наступні види робіт:
- активність роботи студента на семінарському занятті оцінюється до 5 балів (7 практичних занять по 5 балів = 35 балів);
 - захист командного домашнього завдання до 20 балів;
 - захист індивідуального домашнього завдання до 5 балів (7 кейсів по 5 балів = 35 балів)
 - аудиторна індивідуальна робота з кейсами до 5 балів (7 кейсів по 5 балів = 35 балів);
 - аудиторна командна робота з кейсами до 10 балів (4 кейса по 10 балів = 40 балів);
 - тестування до 5 балів (7 тестів по 5 балів = 35 балів).

Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Розподіл ВБ для практичних робіт (бали).

Пр. зан. 1	Пр. зан. 2	Пр. зан. 3	Пр. зан. 4	Пр. зан. 5	Пр. зан. 6	Пр. зан. 7
20	40	30	30	30	30	20

Виконання та захист практичної роботи здійснюється на поточному тижні після лекції за темою та протягом наступного, тобто до наступної лекції.

Самостійна робота студентів

Виконання командного завдання в 1 модулі надає студенту можливість отримати максимум **20 додаткових балів**. Захист відбувається на другій парі в модулі, або в консультативні роботи викладача.

Критерії оцінки індивідуального завдання:

Кількість балів	Критерії оцінювання
20-16	Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю; робота має самостійний, творчий характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність
15-11	Робота має самостійний характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
10-6	Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, не враховані зміни поточного законодавства; робота містить протиріччя, відсутня достатня аргументація висновків та завершеність у них.
5-1	Робота не має самостійного характеру; в роботі відсутні висновки; не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду робіт;
0	Індивідуальна робота не виконана

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт (тестів). В структурі навчання виділяють 2 змістовних модулі. Тобто студенти двічі за семестр складає модульний контроль та має можливість набрати максимум 5 балів з кожного. Правильна відповідь оцінюється в **0,5 бал**. Всього 10 тестових завдань.

Студент, який з різних обставин не отримав необхідної кількості балів з будь-якої теми, має можливість самостійно її підготувати і пройти індивідуальний поточний контроль знань з цієї теми або виконати завдання до індивідуальні завдання роботи, що пропонуються в робочій програмі.

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань студентів означає поступове накопичення балів від одного поточного модульного контролю до іншого в кінцевому рахунку отримання загального підсумкового балу.

Зведена таблиця набору балів за семестр

1 модуль (максимум балів)		2 модуль (максимум балів)	
практичні	75	практичні	95
Самостійна робота/ІДЗ	20		
Контрольна робота	5	Контрольна робота	5
Всього	100	Всього	100

Якщо студент з будь-якої поважної причини не виконав умов набору балів за період вивчення, він має змогу під час заліково-екзаменаційної сесії прийти на залік і скласти усно мінімум 2 питання за переліком та виконати тести.

Бали отримані студентом за 2 модулі (середнє арифметичне) та бали за залік підсумовуються та вираховується середнє арифметичне.

Для студентів заочної форми навчання:

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою.

Під час підсумкового контролю (заліку) враховуються наступні види робіт та відповідні критерії:

- правильність виконання, оформлення контрольної роботи 59 балів, захист 41 бал. За контрольну роботу до 100 балів;
- залік до 100 балів.

КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ НА ЗАЛІКУ:

1. Два питання потребують змістовної відповіді, кожна з них розкриває сутність того чи іншого поняття або теоретичного положення (оцінюється від 0 до 40 балів за кожне питання).

40-31 балів отримують студенти, які повністю розкрили сутність поняття, дали його чітке визначення або проаналізували і зробили висновок з конкретного теоретичного положення.

30-21 балів отримують студенти, які правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

20-11 балів отримують студенти, які правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

10-0 балів отримують студенти, які частково і поверхово визначили те чи інше поняття або сформулювали висновок з теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.

Бали отримані студентом у 2 модулі (середнє арифметичне) та бали за залік підсумовуються та вираховується середнє арифметичне.

2. **Тести.** Правильна відповідь оцінюється в **1 бал**. Має можливість набрати максимум 20 балів з кожного. Всього 20 тестових завдань.

Бали отримані студентом у 2 модулі (середнє арифметичне) та бали за залік підсумовуються та вираховується середнє арифметичне.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	визначення
		для заліку	
90 – 100	A	зараховано	відмінно - Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного модульного контролю в цілому.
85-89	B		дуже добре - Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому.
75-84	C		добре - Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому виконав не

			повністю.
70-74	D		задовільно – Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання кожної теми модульного контролю не виконав.
60-69	E		достатньо - Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та модульного контролю в цілому.
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	незадовільно – Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та модульного контролю в цілому.
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно – Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст кожної теми навчальної дисципліни, не виконав модульного контролю.

10. Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності:

Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.

Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів.

Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів

Політика щодо відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента):

Студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового індивідуального завдання. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні сформувані загальні та фахові компетентності. Самостійну роботу студент може виконати у системі дистанційного навчання (<https://moodle.zp.edu.ua/course/view.php?id=2800>) з подальшим захистом. За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань також можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання (сервіс moodle).

Політика щодо дедлайнів.

Студент зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) студент має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни.

Політика щодо оскарження результатів контрольних заходів:

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто. Студенти мають право оскаржити результати контрольних заходів, але обов'язково аргументовано, пояснивши з яким критерієм не погоджуються.

Політика щодо дотримання прав та обов'язків студентів.

Права і обов'язки студентів відображено у п.7.5 Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (https://zp.edu.ua/uploads/dept_nm/Polozhennia_pro_organizatsiyu_osvitnoho_protsetsu.pdf).

Політика щодо конфіденційності та захисту персональних даних.

Обмін персональними даними між викладачем і студентом в межах вивчення дисципліни, їх використання відбувається на основі закону України «Про захист персональних даних» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>). Стаття 10, п. 3.